

Izglītības un zinātnes ministrei
Inai Druvietai
Vaļņu iela 2, Rīga
LV-1050, Latvija

Rīgā, 2014. gada 22. martā

Par labojumu veikšanu MK Noteikumos Nr. 710 „Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām”

Lūdzam veikt labojumus MK Noteikumu Nr. 710 „Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām”, ietverot tajos informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk IKT) mācīšanās traucējumu un valodas traucējumu speciālajām programmām, tādējādi pārtraucot pašreizējo nevienlīdzīgo un diskriminējošo attieksmi pret dažām speciālo vajadzību grupām un mazinot Latvijas speciālās izglītības atpalcību no pētnieciski pierādītu un efektīvu apmācības metožu izmantošanas speciālajā izglītībā.

Līdz šim IZM un VISC speciālisti apgalvo, ka IKT dažām speciālo vajadzību grupām ir jānodrošina pašvaldībām kā daļa no mācību līdzekļiem, lai gan citām speciālo vajadzību grupām (redzes, kustību traucējumi) IKT nodrošina valsts. Šāda nevienlīdzīga attieksme arī ir iestrādāta MK noteikumos Nr. 710.

VISC bez argumentācijas, ignorējot pētījumus un starptautisko praksi, atteicās iekļaut IKT noteikumos, kad to ierosināja Disleksijas biedrība un citas vecāku NVO 2012. gadā, aizbildinoties, ka IKT noteikšanai ir „atrasts alternatīvs risinājums”. „Atrastais risinājums” joprojām nav atrasts, un neviens skolēns ar speciālām vajadzībām eksāmenos nav izmantojis datoru un digitālos darbus.

Daudzās pasaules valstīs (Lielbritānija, Zviedrija, Norvēģija) tiek darīts viss, lai nodrošinātu skolēnu līdztiesību mācību procesā, un personālās IKT un asistīvās tehnoloģijas izmanto 8–12 % skolēnu, galvenokārt skolēni ar redzes un lasīšanas traucējumiem. Kamēr daudzas valstis iegulda lielus līdzekļus asistīvo tehnoloģiju, kas lasa tekstu un palīdz rakstīt, Latvijā IZM un VISC darbinieki liedz skolēniem ar valodas un mācīšanās traucējumiem izmantot pat standarta programmatūru, piemēram, teksta labošanas rīkus (angliski – spell checkers), tādējādi liedzot skolēniem apgūt viņu izglītības un dzīves kvalitātei svarīgas prasmes un diskriminējot viņus par viņu speciālajām vajadzībām.

VISC atsakās nodrošināt digitālos eksāmenu darbus, aizbildinoties ar to, ka to MS Word formātu nenosaka pašreizējie noteikumi un esošā In Design formāta pārvēršana MS Word formātā izmaksātu apmēram 600 EUR. Bez digitāliem eksāmenu darbiem IKT un asistīvo tehnoloģiju izmantošanai mācību procesā ir ierobežota vērtība. Šī VISC darbība arī pierāda to, ka Latvijas speciālisti uzskata, ka IKT izmantošana drīkst būt tikai atsevišķu skolu un skolotāju iniciatīva, kura netiek turpināta nacionālā testēšanas līmenī (valsts pārbaudes darbi, eksāmeni un centralizētie eksāmeni).

Esošie atbalsta pasākumi valsts pārbaudes darbos un eksāmenos „Skolēni drīkst izmantot palīglīdzekļus, kuri palīdz labāk uztvert tekstu”, ar to saprotot krāsainas uzlikas tekstam un lineālu ar caurumiņu, ir nezinātniski un neefektīvi (ASV Pediatru asociācijas atzinums 2006. gadā). Pašreiz Latvijā piedāvātie pasākumi nekādā veidā nav līdzvērtīgi datora izmantošanai un neuzlabo teksta lasīšanu un tā uztveri skolēniem ar lasīšanas traucējumiem.

Mācīšanās un valodas traucējumi ir lielākās speciālo vajadzību grupas (ap 40% no visiem skolēniem ar speciālām vajadzībām Latvijā), un starptautiski tieši skolēnus ar lasīšanas un rakstīšanas grūtībām prioritāri nodrošina ar IKT un asistīvajām tehnoloģijām, jo viņu speciālo vajadzību ietekmi uz iespējām parādīt savas patiesās zināšanas nav iespējams mazināt savādāk.

Eiropas speciālo vajadzību un iekļaujošās izglītības aģentūras projekts „IKT iekļaušanai”¹, kurā piedalījās arī VISC pārstāvji, nosaka galvenos principus IKT pieejamībai izglītībā:

1. IKT ir uzskatāms par svarīgāko instrumentu vienlīdzības nodrošināšanā izglītībā.

¹ <http://www.european-agency.org/agency-projects/ict4i>

2. Atbilstošu IKT pieejamība ir neatņemamas personas tiesības.
3. Izglītības personāla apmācība vispārējā un specifiska IKT izmantošanā ir prioritāte.
4. IKT pētniecībai un attīstībai ir nepieciešama visu ieinteresēto pušu iesaiste.
5. Informācijas apkopošana par IKT izmantošanu un tās monitorings ir visu izglītības līmeņu nodrošinājuma uzdevums.

Tāpat projekta gala ziņojums norāda, ka IKT nodrošinājums ir jānosaka izglītības tiesiskajā regulējumā un ka tā nevar būt atsevišķu skolu un indivīdu iniciatīva.

Latvijas Disleksijas biedrība 2013. gadā Saeimas Izglītības komisijā divas reizes (23. aprīlī un 19. jūnijā), apspriežot izmaiņas Izglītības likumā un mācību līdzekļu nodrošinājumā, aktualizēja jautājumu par nevienlīdzīgo pieeju IKT nodrošinājumam dažādām speciālo vajadzību grupām. Izglītības komisijas deputāti atbalstīja viedokli, ka pašreizējie noteikumi ir jāgroza; tam piekrita arī sēdē klātesošie IZM pārstāvji (E. Papule). Kad 2013. gada oktobrī vērsāmies pie IZM ar lūgumu informēt mūs par grozījumu gaitu, IZM atbildēja, ka IKT ieviešana notiek saskaņā ar Ministru Kabineta rīkojumu Nr. 236 un VISC metodiskajiem ieteikumiem, lai gan tie nenosaka IKT nodrošinājumu skolēniem ar speciālām vajadzībām. IZM atteicās uzsākt grozījumu veikšanu MK noteikumiem Nr. 710 „Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām”.

Lūdzam uzsākt MK noteikumu Nr. 710 „Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši izglītojamo speciālajām vajadzībām” grozījumus, lai iekļautu tajos IKT un asistīvo tehnoloģiju izmantošanu skolēniem ar valodas un mācīšanās traucējumiem. Lūdzam balstīti grozījumus uz zinātniski pierādītām pieejām un iesaistīt grozījumu izstrādes procesā vecāku NVO, kas pārstāv dažādas skolēnu ar speciālām vajadzībām grupas.

Ar cieņu,

Eva Birzniece

Latvijas Disleksijas biedrības valdes priekšsēdētāja